Shree Raghunath Sanskrit Research Institute Library,
Jammu

No. ४११ - घ

Title नृपविलासः

Author शिवरामत्रिपाठी

Extent ८ Age

Subject काव्यम् . अपूर्ण

82

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नं० ४११-घ

नृपविलासः (काव्यम्)

नं० ४११-घ

पत्राणि ८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नं० ४११-च
नृपविलासः (काव्यम्)
(अपूर्ण)
पत्राणि — ८

नृपविलासः
शिवराम त्रिपाठी
ह० ८ अपूर्ण
काव्य
उ० 23.12.92

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नं. [illegible]
[illegible]

रूपविलास

१७६

२३०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्रीगणेशाय नमः॥ ब्रह्माकपीशंखहस्तो शितिचंद्रांशशोभितो॥ विनायकपुत्रो नागयुक्तोस्तावः
१ सुखप्रदो॥१॥ कार्त्तवीर्यदशग्रीवे प्रत्नेवे प्रवलेः स्तुते॥ रघिरामद्वारातो राजेन्द्रा जीवलोचन॥
म ३ २॥ कंसे संततसेतृ त्रेद्विरदे रदशालिनि॥ भूयाहरिरिवारातो राजेंद्र स्तामरसाननः॥३॥ दशशतने
म ४ त्रसमोन चेंद्रभूयाद्दशशतवाहुपराक्रमश्रजस्त्रो॥ दशशतवक्त्र इवावनिंधरत्वं दशशतरश्मिसमा
नभाश्रियायुः॥४॥ दशशाखाविस्तृतयशो दशास्यांतकवत्सभो॥ संख्यावांस्त्वमसंख्यकानुशाधिशक्त्
न्वरंतप॥५॥ जीवराजनकलोहत्वमनोहत्वमस्वशं॥ साक्षात्कल्परमाकांतप्रार्थितकल्पखलो नरिपून्॥६
॥ वाचंयमस्त्वपरपायकीर्त्तिनेदोषेक्षरोमीलितरम्यलोचनः॥ पुरंदरश्रीर्भवतात्यशंतपोभूयाद्ववक्त्र
न्तुगणाः स्तुनिधयः॥७॥ नानाविधद्रविणदानविधानदक्षो लोकोपकारनिरतो रिपुकक्षवन्हिः॥ की
र्त्तिप्रकाशितसमस्तदिगंतरालो जीयाश्चिरं भुवि महीपतिसेव्यमानः॥८॥ चंद्रोदये सिंधुरिवा राम०
त्रवृद्धिं वसुधरेश प्रवृहि सर्वकालं॥ ध्वांतं निशांते सवितेव सर्वान् विनाशयस्त्वं प्रतिपक्षिसंघान्॥ क्षा
महाराजपूर्वाधिराजेति नाम त्वदीयं सदास्यात्प्रभो नागरूढं॥ समुद्दंडदोर्दंडनश्रीकृतद्विड्गणास्त १
यमानं तत्राशीरियं नः॥१०॥ श्रीरस्तुते वित्तपतेरिवोर्व्यामक्तित्रिमोद्दामपराक्रमस्य॥ महेंद्रपूर्व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

त्रिदशार्च्यमाना कक्षस्य हन्मान स राजहंसी ॥११॥ रसेश्वराणां प्रतिबद्धदोर्भी राजीभिराज्ञा अवलोकभि
स्ते ॥ सिंहासनस्थः परिवेष्टितः स्यादाकाशगो रात्रिकरो यथर्क्षैः ॥१२॥ सा श्रीस्तवास्त्वर्थपते रिवो
र्व्यां त्रिस्तुत्यभावः समवर्जिता च ॥ वलाहकेर्व्यमुचः समानमाचाम समन्द्रक्तमृतं मुरारेः ॥१३॥
श्रीरस्तु ते मृष्य यशूरिडीवराजनी रातत्रिभवान्मकौभिः ॥ जातः पटुः शत्रुनिरोधजाद्यावेरस्त्वदी
यश्चनिरत्र शीर्णे ॥१४॥ सुदक्षिणाः संतु सवाः कुले ते मोहादिजालं तव भंगमेतु ॥ जीवेध
मानः शरदां शतं त्वमारोगि यं सत्प्रतिपालकस्य ॥१५॥ सदैव यायातु यशो दिगंतान दे
लिर्दृतावलसंहतीनां ॥ धिश्वाराणैरर्थिभिरेवसाद्धंदद स्वपादं रिपुमस्तकेषु ॥१६॥ क
लाधिनाथच्छविवो दिगंते मरालशुभ्रां च यशः प्रयातु ॥ न कस्य चेतोऽस्थिरतं भवत्सु स
मस्तजंतूपकृतिव्रतेषु ॥१७॥ द्वारे तवेभा निवसंतु रथ्याः पदातिसंघाः शिविकास्तुरंगाः ॥
ग्रामस्य नेता त्वभिमानशाली कल्पद्रुमानल्पफलप्रदस्य ॥१८॥ कराधिकारी व्यय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कैलासाल्के कथं मनुजकुंजरकुंजरेण साम्यं त्वदीयमिह वर्णयितुं क्षमः स्याम् ॥३॥

२ शोभमानोद्यानप्रसंगे भवभूरिभूतिः ॥ जीयाश्चिरं नाशय मानुषं हरमशीनराशिमस्तिमिरं वलोके ॥१॥
॥ इत्याशीः ॥ प्राह्णेतनस्य तरणोर्दिनमध्यगस्य सायंतनस्य च रुचो विविधा भवंति ॥ कायेत्र ये प्र
विकृतद्युतिशालिनस्ते जाता महान्नृप सवितुः सवितुर्विभेदः ॥१॥ भवान् श्रुतः षष्टिकलानिधिस्त्वं
विधुस्तु ताः षोडश संदधाति ॥ भवांस्तु योशगुणैः सुपूर्णः सामं कथं कारमवाप्नुयात्ते ॥२॥
सिंहस्त्वदीयमृगयाविषयोन्तरं इतस्याप्य यतुमृगयाविषयोगजेंद्रः ॥ त्वद्वैरिणः सनिगडाः
स्वयमेव सार्द्ध कुसाम्यं कथं मनुजकुंजरकुंजरेण ॥३॥ त्वं तु पुरप्रियतमाजितमध्यदेशो सु
क्लाविभूषणविनिर्मिततये गजेभ्यः ॥ निष्काशयूनपि न याति समीयमासां तुल्यं कथं सभव
तान नरसिंह सिंहः ॥४॥ [redacted] ॥ नडः
[redacted] ॥५॥ दुर्बन्तु [illegible] पक्षे भुवने प्रसिद्धो
विधुंतुदो यस्य रिपुः प्रसिद्धः ॥ कथं स तेन साम्यं महोलभेत नृसोमसो मो [redacted]
॥६॥ मित्रस्य चामित्रजनस्य संगाद्विकासिनो हर्षवशाद्भुवाव ॥ भवदृशो भूमिपती रामं०

२ वसुधा नतोऽसि न २

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शसाम्यं कथं समासादयतात्महरौजं ॥७॥ अत्र संतु दंनो वदसि कुधापि वसुंधरावासवयत्स मितु ॥ जानंति तत्र खमहोनयज्ञाः प्रियंवदस्त्वं वशी वदः कः ॥ ८ ॥ भासि कौशिकवद्राजन्म
ध्ये सभमहर्दिवं ॥ यान्ति कौशिकवच्छत्रुः कांतारे ते ऽह्नि नष्टदृक् ॥ ९ ॥ जयश्रियो वंधनवाहु
पाशाद्भूयेन मूला नुकृतस्त्वया सः ॥ हरिस्त्वतिजेवुकई ष्ययातेदोषारिशात्वोऽनुकृतः स्व
रैः स गो ॥ १० ॥ निरंतरध्यानतया मुरारेः स्वपुंडरीकाक्षहृद्दाविभासीः नवनेरिपुव्याघ्रमप्राल्व
दीयः स पुंडरीकाक्ष हलायधोऽभूत ॥ ११ ॥ सर्वदा दायकोराजन्नर्थी त्वमसि विश्रुतः । सर्वदा ऽदय
कोराजन्नर्थीनेरिरपिश्रुतः ॥ १२ ॥ लक्ष्मीरारालद्दस्तीश लक्ष्मीरारादिपोरपि ॥ द्वयोर्विशेषाभि
व्यक्तिः स्फुटायाचकचर्यया ॥ १३ ॥ कितकांतरगामी त्वं परस्यच रणोपगः ॥ वहुभूतिस्तथा
रिस्ते राजन् त्वेन भिदाद्वयोः ॥ १४ ॥ उपाकर्षणानुरक्तस्तत्र यथा मानुचरस्तते ॥ राजन्विध्वस्त
प्रजस्स परान्देदः परा द्विषः ॥ १५ ॥ श्रियानितोदुःखगणांहरस्त्वं स्वसेवकानां श्रितवा
न्हरित्वं ॥ परस्तु राजन्हृतदारवर्गो रक्षां शिशुभूस्त शिशुपालतां च ॥ १६ ॥ दुरासदं बुक्षि
तिमच्छिरस्त्वपदांनिधाना दूरितामितस्त्वं दरोमदं बुक्षितिहृद्वभिरस्तुपदांनिधा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

२
हर्षान्वदोयोस्रोषा १

३ नाद्वरिनामितोऽरिः ॥ १७ ॥ विहितापचितिर्लोके वेदद्रुगर्भुन्महाकविः ॥ त्वन्तु हृद्दुर्हृन्नवप्रभो ॥ १८
॥ अर्वाली सेव्यमानस्त्वं नागजालोपशोभितः ॥ रीजन्कैकसेयजिः शत्रुर्हरिपीड्दृशः ॥ १९ ॥ राधेय न२
३ भिन्नोप्यमोघशक्तिस्त्वं बहुसायकः ॥ रत्नकोशोप्यकोशस्त्वं समवर्त्यपिनान्तकः ॥ २० ॥ विजया
र्थमनेकानि कर्माणि चरसि प्रभो ॥ अरिष्टवारणोदक्षो हरिवन्नजनार्दनः ॥ २१ ॥ तन्त्रशा
स्त्रविभिन्नोपि विनोमन्त्रमहोदधिः ॥ अवैघकागमोपि त्वं सुश्रुतो वैघजीवनः ॥ २२ ॥ स्व
रमर्वधान्योपीश सर्वतोभद्रशोभनः ॥ तथा समरसारश्च विज्ञातस्त्वं महीतले ॥ २३ ॥ श
त्रुघ्नवंधुर्धीराग्र्यो हितकृल्लक्ष्मणान्वितः ॥ विभीषणानुगो भासि सांगदो रामचंद्रवत्
॥ २४ ॥ भवान्कुवलयानंदसंपादनमहायशाः ॥ अप्ययदीक्षित इव सदालंकारसं
मतः ॥ २५ ॥ अत्रिनेत्रोप्यरिपुरदाहको द्विजराजयुक् ॥ साक्षाच्छिव इवाभासि सर्व
देवशिवान्वितः ॥ २६ ॥ द्यपाकर्पशरारतर्लोहि विख्यातं त्वद्विपोश्चते ॥ पाशोवलयवंधे
चकिराण्क्लैर्यहृयोः स्फुटं ॥ २७ ॥ अवनीतरियोः सेयमवनीतवहस्तगा ॥ अवनी रा०प्र० ३
सर्वजंतूनामवनी कमलेक्षणा ॥ २८ ॥ व[illegible]दान्पाजिह्यांचक्रुर्विभयांचक्रिरेय्यदे ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सुहृत्कामापदां दाता दातः सोऽस्य स्यादुहृदां ॥ स्वयशोभिर्दिशं दाता दा... भवस्तुवः प्रभो ॥ ३२ ॥ पदुर्भवान्नेदृक्कोतोगुक्ता
वल्याविभक्षितः ॥ अनधीतीनुर्कशास्त्रे केन स्तुत्योऽसि भूपते ॥ ३३ ॥ ज्योतिर्विदां गण...माह जनोऽत्र कोऽपि त्वां ज्योतिषाग्र
माविभिन्नमपि प्रमोदात् ॥ सर्वांस्त्व नाम रत्नतः सकलं स्वजंतोऽस्त्यत्र वन्द्य ... कुसुमकं नाम रत्नं प्रमोदात् ॥ ३४ ॥ पुरातौ
द्विजास्तु जुहवांचक्रुर्विभराम्मासि यावनि ॥ ३५ ॥ भयं प्रभो भोमि क्षुभीत्या भुवि भूपास्त्वयाविना
॥ ते स्वात्मं भरयः सर्वे भवान्नूसेवो दुरंभरिः ॥ ३० त्वत्पदां तेनिपतिताः पुनाराज्ञत्वमागताः ॥ पू
र्वे रूपालंकृतिवद्वाज्ञानः केवलस्थिताः ३१ ॥ इति स्तुतिः ॥ प्रायश्चित्तमहरोपाया व्यवहारो
पयोगिनी ॥ बहुसंस्कारसहितां समद्यां पृथिवीपते ॥ १ ॥ मिताक्षरामिवनकेधमेशास्त्र
विशारदाः ॥ सेवन्ते सुखसंपत्त्यै हे मंते वनितामिव ॥ २ ॥ वृद्धिस्तुनैवास्तिगुणाः कदाचि
न्निरर्थिकत्वं सुतरां चलोप ॥ विपर्यये यत्र सदृसिक्षमेशाभ्यासस्य शास्त्राद्गुरुशास्त्रज
स्य ॥ ३ ॥ अभ्यासस्य द्रुस्वताचदेर्ध्येचतत्वसंसदि ॥ घृताद्विजस्य धार्मेस्यपालिनीयद्
वक्रमात ॥ ४ ॥ ॥ इति समा ॥ कः शीतेशीततनामेतिग्रीष्मेसंसदि ॥ घृताद्विजस्य धाम
स्यपालिनीयद्वक्रमात ॥ ४ ॥ ॥ इति समा ॥ कः शीतेशीततनामेतिग्रीष्मे संतापयन्नपि
॥ उहारक्रान्तो रामस्य स वेविद्वावशोऽसुरः ॥ १ ॥ स्पर्शवान् [illegible] रूपहीनः कः किंच
प्रश्नश्च युज्यते ॥ जातिः प्रश्नो नरेयंतु सरसीहहलोचन ॥ २ ॥ युग्मं ॥ सयुतानि
पूर्वमीमांसापरो दर्केच नीतिभिः ॥ त्वत्संगनामय... सभांविद्युत्सनामिव ॥ ३५ ॥ परान्न वाद्यवार्चितामलिदाधिति
गोभिनः ॥ नैयायिकस्य वनतेषड्भिज्ञ... ॥ ३६ ॥ कामन्त्र... संगतिशो... ॥ ततोरतिरहस्येन
नारीणामतिरागकृत ॥ ३७ ॥ अवदान प्रचारेण समितिं तव भूपते ॥ ससतं तामिव गाढाभासयति भवास्तथा ॥ ३८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गुणो वापि कः पूज्यो वसुधातले॥ समस्तजातिरुक्तेयं सद्भिर्मान्यो वुज्ञानतः॥३॥ देवाधिपः कः को
मायाः पतिर्भानुपत्निश्च कः॥ द्वयमेकोत्तरा ज्ञातिर्हिरिस्मोत्पललोचन॥४॥ सरोः कीदृक्कसैर
मः किंकृतः सीतयास्त्रजा॥ द्वयं नामाख्यातजातिर्द्वारिकमलानने॥५॥ केलासे कोनि
वसति कपर्देकास्य शोभते॥ कास्य गंधगुणामूर्त्ति। विबेज्नोऽपिस कीदृशः॥६॥ का ख्याति
र्ह्यानगरी मोत्पः कोस्यापि देहिषु॥ संहिताद्विकमांते यं जातिर्गंगाधरामरः॥७॥ का शोभा
येडीमृत्तानां भोज्या मृत्युः कास्वः स्वस्ता॥ वैद्धर्ज्जिकागा स्नावृत्ते विद्युन्मालाछंदो जातिः
॥८॥ कापूर्देस्वीह नुमतान स्पास्तं प्राह कंजनः॥ व्यत्पासादक्षरस्यैकपदेत्तं केति चोत्त
रं॥९॥ कोवर्णा याः पतिः स्तस्पास्तपत्नीकापि ता चेकः॥ समस्तव्यस्तयोरुक्तं गंगाधर इ
प्रभो॥१०॥ व्यस्तौ दक्षरस्यैवकमेकिं भक्ष्यवाचकं॥ न त्संहितविपर्यस्तप्रश्नेदेवमितीरि
तं॥११॥ हरिंवृजंयरा ज्ञेद्वं विषयानां सुखात्पये॥ कर्माहकाकिययाञ्च राद्व्यक्षरमे या
नथा॥१२॥ का मा निनापुरा गरीयसी केमूको विहीनश्च समुच्चये किं॥ किं श

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नरागातेस्मरा सतेरगा रेयदुशास्वकं ॥ तद्देवमन्त्र ज्ञानं तु विज्ञाय गुरुतः क्रियापदं ॥ ११ ॥
तानापारगी सा सा चीकीर्त्तिस्तेहरितं पुनः ॥ तेनोक्तकर्म विज्ञानं तु सुगुप्तं क्रियापदं ॥ १२ ॥

स्तजात्पोऽश्च सुमा संमत्रं मौत्री प्रशंसाक्षच नेष्यजातिः ॥ १३ ॥ क्रमेण न वृत्तिरिह नाघुणीयौं कु
त्र सदा ॥ ज्ञेयं द्रुतनरं विहीं गुप्त्यं मन्त्रक्रियापदं ॥ १४ ॥ परं वेदे पिक्रमेण प्राणिनां सुख
सिद्धये ॥ स्वलं मौनमहत्तामन्त्राभाविक्रियापदो ॥ १५ [redacted] ॥ १६ ॥ तदुराचारहीनेभ्यो यान्तनोस
मवर्त्तिनः ॥ ये गणागणाशा विद्वन्तुसमन्तं क्रियापदं ॥ १७ ॥ केतान स्पद्दिबो गुप्त्यमन्त्रक
मे क्रियापदं ॥ ममाशीर्वचने राजन्निद्द्वा कथनवानिशं ॥ १८ ॥ मेशभूराजनीतिभ्यो नि
वृत्तस्व धरातले ॥ यतो यशोधनेनाभ्यो गुप्त्यमन्त्रक्रियापदं ॥ १९ ॥ [redacted] ॥ २० ॥ सदा राष्ट्र
मेशद्रुः स्वं लं जनानां क्रियापदं ॥ गुप्त्यमन्त्रविज्ञानं तुल्यध्वव योगुणाहीवाः ॥ २१ ॥
समितोप्र स्फुरणं परम् स्वविधं सकं शुद्धं ॥ तुल्यं शास्त्रं शास्त्रं केवलमाकारतोमि
न्नं ॥ २२ कस्मिन्नम्लायते सूरिः प्रकृतेः प्रत्ययेमितिः नदुम्थ नामकिंजातिरियं ग्रा

जनोरेतिर
प: ४

मातादो १

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धर्मार्थमोक्षान्नितयस्सौन्दर्यं पाता प्रहारिलंगी॥ वेश्यापूजगो कस्तदेव कामा नर्थकोनसेवते॥३०॥ ७
निरयो निरयोपायं देवतां देवतामिव॥ सेवतेन भवेद्यस्याः स्पर्शं स्पर्शन विना स॥३१॥ ७

५ घ्रातेन्नैनेवदं॥२३॥ किं कीदृक् मुखदन्दुराजनः किं कद्वेकुति प्रसाकरा जवद्रोडपं
स्थार जातिः मेघमेदिका॥२४॥ त्वरसापानीत्युत्तरं स्याद्यत्तहूहि भूपते॥ जातिः द्व ष्ठप्रस्त सं
हामहारसेकिमूचिरे॥२५॥ भवन्मुखे दृशं वीक्ष्य मदीयैः कोभिवर्द्धते इयसालंका
त्रि४ रजातिः चेमाधिपिरिचोत्तरं॥२६॥ राजन्को रजनीरम्याकान्तिं धानपतेः सभा॥ एकाला
5 पकजातिः स्याद्दौबाकरामि खविता॥२७॥ कांतकांताधारसुधास्वादतत्परचेतसः॥
स्तनाद्रीरसमारोस्स्सुचोऽत्रपिहिताक्रिया॥२८॥ शमनमयशमनावमवस
मरहतपरपरचयसदय॥ अस्य जनस्य चधुनदो विहितैः मोक्षैकमात्रिका जातिः
॥२९॥ ॥ इति चित्रजातिः सौधं तेभारत समस्त्री सभायर्वशोभन्ते॥ अस्य मेधा
ह्यानधर्मो द्राजधर्मोत्र राजते॥१॥ प्रासादे तव मञ्जुवारम्यभूवरा संभ्रताः॥ प्रा
शिनी यद्वाभांति बृहद्वत्नप्रपूरिताः॥२॥ इति सौधं॥ वापिकापुष्करं भाति फुल्ल
पुष्करमालया॥ स्नु यमानसुगन्धेवगुञ्जन्मधुकरस्वनैः॥१॥ इति वापिका॥ राम०
अविक्रमोपिभूमिष्ठः स्वपरंक्रीडनोभवं॥ सुखं ह्यनुभवन्नित्यं भासि राजन् ५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्सविक्रमः॥१॥ इति जलक्रीडा॥ भगदत्तैश्वर्येशोभिरक्तसंघसमाचितं॥ वेश्याकुलंत
वाभातिमहाभारतयुद्धवत्॥१॥ इति वेश्या॥ कंचुक्यासातिवंधसस्तनी द्विश्रुतिहारि
णः॥ भवत्कंकरप्रदानेन भावी मोक्षः कुचस्य हि॥१॥ सरत्नमालः सशिरोमणिस्त्वंः
लीलावती सङ्कृहलोघूवत्तः॥ ज्योतिःप्रवंधान्तरलोकपालेनाधीत्यहित्रं किल तेन यु
मो॥२॥ नूनं वो भवदङ्गेव नानाश्लेषमनोहरा॥ शारदेन्दुमुखीनां भाति [redacted]
केलिस्तयासह॥३॥ इति रतिः॥ रतांतरेषु वनिताः पुंभावं समुपागताः॥ तद्भुजालं
कृतिसमारूढं तेराजसत्तम॥१॥ इति विपरीतरतिः॥ श्रीवैयाकरणोऽपि लंकौसु
द्रीसमनोरमां॥ परिशीलयसि क्षेमे शाविद्यल्लकन्यदेवते॥१॥ इति चंद्रिकाविहारः॥
स्वागता स्रग्धरा गौरी सुमुखी मंजुहासिनी॥ त्वां सेवते तथापि त्वं छंदो विचित्रि(?)ति
भेदभाक्॥१॥ इति स्वानुरागः॥ मेषगोयुग्महरिभिर्मृगालिम्पार्श्वशोभिता॥ रोहि
णीमूलचित्रातज्योतिर्विघेववटिका॥१॥ छंदःप्रवंधरुवतिविभाति वाटिकानरा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वितरत्नपथेपादंमधुनाकोनमोहितः॥भीतोपभोगेकुरुतेयुतो हंसोप्यतोद्रुतः॥१॥संतापयतिशय्यायांतरुणीनीर
दोयथा॥संतापयतिवर्षास्तु विमुक्तान्नीरदस्तथा॥२॥संप्राप्यमेघुनेमासंतपत्यतितरांरविः॥अतोग्रीष्मेतुसर्वे

धीशा॥नूनंकुसुमविचित्राचंपकमालाप्रहर्षिणीपत्र॥१॥आर्याविपुलागतीकनकल
ताननविपुलावृहती॥अतिरुचिरामालतिकासोमकुलंपुष्पिताग्राच॥३॥युग्मं॥इ
तिवाटिका॥ग्रीष्मुरिवधात्रीयुक्तःपातालसिववहुपलाशश्च॥अमृतान्वितःसमोमः
क्षीरसमुद्रेणानुल्पश्च॥१॥द्विरदुववतरमदनोगलाकागणासंयुतश्चापि॥बद्धमेव
सवाहुविहगायत्रीसमेतश्च॥२॥साकीदिवसवृद्देषाःसमसभूमिलोकवत॥के
रवल्लीगुळयुतोमकरंदद्रवाम्बुतः॥३॥सामान्यदेशः॥यद्राक्षेदृश्यतेश्युडाहुर
देनयनस्ततः॥हुडिहुताचकौटिल्यंसर्पेषुवनमानवे॥१॥श्रूयतेचेत्करछेदो
भागधेयसमूमतो॥हुडवंधनशवस्तुसार्थःपंजरपक्षिणि॥२॥क्षरोक्षरोबि
मित्राणांमुदयोपिनदोषकृत॥राजंतेवलिवंधेनस्त्रियोपिनपरंहरिः॥३॥उपल
धिररिषस्यवनेधवकलेरपि॥अमावास्यांनरदलेस्थितिर्नागसंदृश्यते॥४॥
सूर्योचंद्रमसोरेवापुतापुत्रविरूद्धता॥योगादन्यत्रशूलंनोपीडासुमनसां स
केनलभ्यते देहधारिणा॥२॥सजातिकंचुकंकेचिद्भोगिनःशरदागमे॥कंचुकंधारयंत्यन्येभोगिनःशरदागमे॥३॥कुर्व
तिदेमंतेभानुःशीतभयादिव॥यौवनोष्मस्तनीकांताकामिनांतिमिरागमे[illegible]॥५॥सीपानुवर्तनं[redacted]योग्यंतो
कानामितिदर्शयन्न॥शिशिरेलघुतोभानु[redacted]भय[redacted]तेसाहिमांदिश॥६॥षड्ऋतुवर्णन॥६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

लेनापापापुण्यवंतौग्रहस्को शुशारभेदविदौध्रुवांसावंसहेयरएवास्तिनूनंवुधविरुद्धता
॥६॥ व्यभिचारविपक्षौच तर्कशास्त्रेष्ठ तौतथा॥ज्ञातिवाधकहेतू तावनवस्थितिसंक
रौ॥७॥प्रकृतिप्रत्ययेक्षाचवर्णलोपानिपातनं॥उपसर्गोभियोगश्चशब्दशास्त्रेनत
त्दुवि॥८॥अनेकाह्निकनिर्माणात्परावहवाह्निजाः॥महाभाष्यकृतस्तुल्याविमांतिवि
षयेसदा॥९॥अस्फोटश्चप्यनेकार्थप्रकाशनेधुरंधराः॥अनेकगुणावृद्धितास्त्वन
धीतागमाश्चपि॥१०॥निरस्तवेष्टपाश्चपिस्वर्गगाणिकासक्तचेतसः॥धनदाश्चप्यपोल
स्याःपौरस्त्याश्चपिनागराः॥११॥विहाराश्चपिवृषभप्रहाःसनाथाश्चपिनोवृषाः॥दोषा
करास्ताश्चपिनोदोषलेशास्पृशोऽनिशं॥१२॥दानदाश्चपिनेवभावीतयापि [redacted]
[redacted] नघोटकाः॥कवयोपिनदैत्येड्याःसुचयोपिनवहूयः॥१३॥नानार्थाश्च
पिनाशब्दावाडवाश्चपिनाब्धिगाः॥चक्रयेनेकक्रियासक्ताश्चपिनैवाहितुंडिकाः
१३॥द्विरेफाश्चपिनेवेतेमधुपाःसुमनःप्रियाः॥अनवर्णाश्चप्यवर्णावाच्यास

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

७ केकचेतना ॥१५॥ लालाटिका अप्यखिलका यो सक्कादिने दिने ॥ साक्षात्प्रतिपदो वित्ता
अर्थिनोपि न याचकाः ॥१६॥ पूर्णकामा अपि भ्रूङ्गितकामा न शंकराः ॥ शंकरा अ
7 पि नैव राड्डुं शाम्यप्यवृद्धबधाजाम्बुवधुजाम्ब्यप्यभगौतुयाम्ब्यप्यत्रिलोचनाः ॥ न यापि
नाकिनो नैव विरूपाक्षाश्च सर्वशः ॥१८॥ अनेकपानद्विरदा द्विरदेशानयूथपाः
यूथपाश्चाकरी राश्च वृहद्दृशां कुराश्चापि नर्त्ये ॥ हरिलीला शोभमानाः श्रीमन्दा गव
ताश्चापि ॥ नैव क्वा सगिरिशा गीता जीता पठनतत्पराः ॥२०॥ समाप्ततोपगिरयोऽक्ष
माप्तत उदाहृताः ॥ तुरीयाश्रमभाजोपि परित्यक्ताश्रमस्पृहाः ॥२१॥ अलब्धवर्णा
अप्येके लब्धवर्णीपुरोगमाः ॥ सुखं वसंति मनुजा दनुजारि परायणाः ॥२२॥
॥ ॥ इति प्रजाः ॥ प्रोत्तुंगितोग्रो यतवलाम स्वः कंडूयितेप्सत्यजनेन कल्पे ॥ स्वा
मास्तवालेन च वालहस्तग्रीवापदः प्रोथ म सौ विधुन्वन् ॥१॥ छित्त्वानि शृङ्गचरणां
तुरगस्य केचिद्दुत्तानि यस्य पुरतः स्थितिमाजनश्रामेनू ॥ कीलेपदेऽथ निरवनत्य राम० ७

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यमः भशोन जग्मु स्तादुल्लवनतः स्त्रववत्सर्मतात् ॥१॥ ॥ इत्यश्वः ॥ विश्वामित्रोनीर पंदे
ऽथ्यनिखनत्ययसः श्वसोन जग्मु स्तादुत्सवनत ग्ल्यववत्सेर्मतात् ॥ १ ॥ इत्यश्वः ॥ विश्वा
मित्रो नीरदाभाः पादाइवमहीभृतः ॥ गजास्तु विराजंते मदनिर्झरवीथिराः ॥ १ ॥ भा
ति राजन्करेरान्नोद्धारितैर्निवहः सदा ॥ नीलांबुदनिभोरेस्तु परित्यक्तो धर्मक्षरं ॥ १ ॥
इति गजः ॥ स्तनकलशाद्दुयरम्यात वोश्चवं प्राभूषणा राजन् ॥ शिविकात्यंत सुवर्णारि
श्रीयोषिवलनीता ॥ १ ॥ इति शिविका ॥ कैलोस्त्वदीयसोऽस्यानंनिदानं शत्रुमंडले ॥
दुर्निक्षवधवेधानामिति विद्याः प्रचक्षते ॥ १ ॥ इति ध्वजः ॥ चतुरंगवलोद्धूतं रेणुमभ्रंलि
हक्षणागत ॥ धूमंमत्वारिमशंकाः प्रयांति वारितस्तव ॥ १ ॥ इ धूलिः ॥ श्रेयो विभ्राजशाली
ने खड्गो विपुलकोशयुक्त ॥ भवानिवविधप्राग्यः स्वर्णीस्फीतमहायशाः ॥ इति खड्गः ॥
अनेककोटिनिक्षिवद्धहुस्वर्णीसमन्वितौं ॥ भाति सुंदरकांडेन रामायणा समोधनुः
प्रस्थाने मि दिकम्पे सुजरघटा घंटारवाकर्णन भासोद्भूत नोचेर प्रचलन प्रभं शानसेद्भिषः ॥ आलिंगति पुनर्भ
विष्यति नमो योगो वियागातुरा भूमि [illegible] नीतांभि असुता या निवद्धमापते ॥ इति प्रस्थानं ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सदाया नाशमत्रनालों हूं दुस्व विजये [redacted] रण ।। हकेरोपस्वदायानोंसमुं [redacted]

रूमालानिय भ्रुवं ।।१।।

८ ।।१।। इति धनुः ।। चमूच राश्वास्तच मूरू दे गावे गाद्रिकी रति मलचा भरैस्तु ।। संज्ञानप
क्षाद्ध वपक्षपातिपुरो गमस्यावृगसाः पु रोगाः ।।१।। इति पुरः सराष्टकः ।। सुरलोकइ वा
भातिगजस्तिदानवारि भिः ।। रम्भेरन्ते कगंधर्वैः सेव्यमानः समंततः ।।१।। इति गजः ।।
जंतुष्याते धनुष्यस्मिन् शक्ष ताक्ष्मां लयाद्रिषः ।। गच्छंती छेतियच्छंति को ननं जी
वनं धनं ।।१।। इति संधि पलायने ।। युद्धाध्वरे रिपुशवो दीक्षिते न हतास्त्वया ।। य
शः सान्नाय्यमेतेषां प्रतापज्वलने कृतम् ।।१।। इति युद्धाध्वरः ।। यद्यपि हरितास्तं
तेपरागात्तशुभाः वराः ।। त्वदीययशोदीप्ते चकुंडीविताशया ।। इति रिपुपला
यने यशश्च ।। त्रिलोकचंद्रात्मजफक्कु रामसत्कुस्त्रिपाठी शिवरामनामा ।। वंधो
मुदे केशवरामनाम्नः ४ श्लोकैर्निवधं नृपतेर्विलासं ।।१।। ।। इति श्री शिवरामकृ
तोन्नृपविलासः ।। ।। रामं०

८

साहसि लास्मदनुग महे ... संकर ... नरेसा ... ध्यु ... स्वकार्य
महेश ... न क्रि ।।१।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri